

Skjøtselsplan for Flottestøylmyra, Bykle kommune, Aust-Agder fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Foto: Rune Søyland

TITTEL: Skjøtselsplan for Flottestøylmyra, Bykle kommune, Aust-Agder fylke
FORFATTER(E): Rune Søyland

DATO: 30.08.2019	RAPPORT NR./ 671/2019	PROSJEKTNR: 2400	SAKSNR.
ISBN: 978-82-8262-669-9	ISSN: 1891-5450	ANTALL SIDER: 25 + vedlegg	ANTALL VEDLEGG: 4

OPPDAGSGIVER: Fylkesmannen i Agder	KONTAKTPERSON: Elisabeth Kaddan
--	---

SAMMENDRAG: Naturtypen slåttemark er kritisk trua ifølge Norsk rødliste for naturtyper (Artsdatabanken 2018), og ble i 2011 utvalgt naturtype (UN) med en viss beskyttelse gjennom lov om Naturmangfold. På oppdrag for Fylkesmannen i Agder fikk Ecofact, i 2018 i oppdrag å revidere skjøtselsplanen for Flottestøylmyra slåttemyr. Slåttemyra var i forrige plan beskrevet, men ikke verdivurdert og lagt inn i Naturbase. Det var i 2018 5 år siden første skjøtselsplan ble utarbeid. Revideringsprosessen har bestått i rekartlegging og samtale med grunneier under feltarbeid 04.07.2018 og utarbeidelse av plan, og telefon og epostkontakt med grunneier i april 2019. Forrige skjøtselsplan samt annen tilsendt informasjon har ellers grundige opplysninger om tidligere skjøtsel i området. Rekartleggingen konstaterer at slåttemyra har verdi Svært viktig (A), består av rikmyrsvegetasjon og til dels ekstremrike innslag, samt i hovedsak har en god tilstand etter gjennomførte tiltak. Skjøtselen bør i hovedsak fortsette som før, med fokus på at gras ikke blir lagt igjen etter slått. I den fattigste delen av myra kan slått startes noe tidligere, og dette kan gi litt mer fleksibilitet. Rydding i mindre omfang i slåttemyra, og noe rydding i utvidelsesfelt nord for Flottstøylbekken er aktuelt. Det bør vurderes om sløke bør bekjempes noe manuelt for å unngå ytterligere spredning, og det bør følges med på om brudespore får en økning i lokaliteten.

FYLKE:	Aust-Agder
KOMMUNE:	Bykle kommune
STED/LOKALITET:	Flottestøylmyra
GÅRD/BRUK	Gnr 2/bnr 9

GODKJENT FYLKESMANNEN I AGDER, 4. JULI 2019 NAVN	SKJØTSELSPLANEN ER UTFORMET AV: RUNE SØYLAND NAVN
--	---

Forord

Utarbeidelse av skjøtselsplanen for Flottestøylmyra i Bykle kommune er utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Agder v/ Elisabeth Kaddan. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemyr, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgte naturtyper slåttemark og slåttemyr. Den baserer seg på feltebefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark på Sørlandet. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av den verdifulle naturtypen som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtselsplanen følger et veiledningshefte¹ om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Sørlandet utarbeidet av Bolette Bele, Ellen Svalheim og Ann Norderhaug, NIBIO.

Takk til grunneier og familie for hyggelige befaringer, treff på Bjåen og mye interessant informasjon om tradisjonell myrslått i Bykle. Lykke til videre med det viktige arbeidet!

Sandnes 23. april 2019

Rune Søyland

Naturforvalter

Mobil: 97542671

Ecofact, www.ecofact.no

¹ For sesongen 2018 finnes dette som utkast

Innhold

Forord.....	4
1 Slåttemark på Sørlandet.....	6
2 Skjøtselsplan for Flottestøylmyra.....	8
2.1 Innledning	8
2.2 Hensyn og prioriteringer	11
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	12
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	12
2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	13
2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen	14
2.7 Mål for verdifull slåttemark	15
2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)	16
2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig).....	17
2.9.1 Slått	17
2.10 Oppfølging av skjøtselsplanen.....	18
2.11 Bilder fra lokaliteten.....	18
Vedlegg	24
Vedlegg 1: Artsliste	24
Vedlegg 2: Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase	26
Vedlegg 3: Tiltakslogg, grunneiers notater	28
Vedlegg 4: Overvåkning: Brudespore.....	29
Vedlegg 4: Historien om slått på Bjåen, og nye erfaringer med myrslått	30

1 Slåttemark på Sørlandet

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike) og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene på Agder varierer med bl.a. avstanden til kysten, høyde over havet og jordsmonn. Etter fuktighetsforholdene i marka, skilles det mellom tørreng, friskeng og fukteng.

Indre Agder har mange magre enger på grunnlendt mark og fattig grunnfjellsberggrunn. Med god hevd kan likevel fattig mark opptre relativt arts- og fargerik.

Tørrengene i skogsbygdene og dalstrøkene på Agder er de tradisjonelle «blomsterengene» med ryllik, blåklukke, gulaks, engkvein, prestekrage, smalkjempe, engfiol, firkantperikum, tiriltunge, legeveronika, stemorsblom og øyentrøst, og mer spredt med kattefot og engnellik. På mer næringsrik mark vokser flekkgrisøre, engtjæreblom og prikkperikum. På tørr mark i kyststrøkene vokser i tillegg kystgrisøre, bergmynte, rundskolm, gulmaure og blåmunke.

T.v.; tørr til frisk eng fra Landsverk i Gjerstad med prestekrage, blåklukke, engtjæreblom, fjellblom, smalkjempe, hvitkløver, småsyre, tveskjeggveronika, engkvein, gulaks m.fl. *T.h.* tørreng fra Kjevik ved Kristiansand med mye prikkperikum og blåmunke bl.a. Begge foto ES.

I fattig *friskeng* (litt fuktigere eng) finnes på Agder gjerne finnskjegg, blåtopp, jonsokkoll, småengkall, bakkefrytle, ryllik, blåklukke, rødknapp, blåknapp, prestekrage, karve, gjeldkarve, engsyre, hvitkløver, tepperot, fjellblom, engsoleie, øyentrøst, stormaure, tveskjeggveronika og legeveronika. Spredt kan også mindre vanlige arter som nattfiol, harerug, hvitkurle og solblom dukke opp. Hvitkurle og solblom står på den norske rødlista for arter (2015).

Agder, og spesielt øvre Setesdal, er et kjerneområde for solblom i Norge. På frisk mark med rikere berggrunn eller på mark som tilføres rikt sigevann, kan det i tillegg vokse arter som rødsveve, skogstorkenebb,

søstermarihånd, brudespore, marinøkkel og storblåfjær. Ved kysten kan man finne kystmaure, marigras og jordnøtt (Vest-Agder), og i fjellet vokser hvitkurle, grønnkurle, svarttopp, fjellbakkestjerne og snøsøte i slik kulturmark. Flere av disse er trua arter i Norge i dag.

Planter en kan finne i slåttemarkene på Agder; f.v. rødknapp, harerug, tirilltunge og engnellik. Engnellik er relativt sjelden å finne. Alle foto ES.

I de fuktigste områdene vokser gjerne arter som: hvitbladtistel, enghumleblom, krypsoleie og hanekam.

Fuktig slåttemark med mye hanekam og duskstarr på Sandøya i Tvedestrand. Foto ES.

Mange gamle slåttemarkar brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarkar har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarkar holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene på Agder finnes i Bondens kulturmarksflora for Sørlandet (Bele, Svalheim & Norderhaug 2011). Mye av denne teksten om slåttemark på Sørlandet er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Flottestøylmyra

GRUNNEIERE:		ANSVAR SKJØTSEL:		LOKALITETSVERDI I NATURBASE ² :	
Ragnhild Bjåen mfl. (Sameie)		Ragnhild Bjåen		A	
DATO UTARBEIDING AV 1. SKJØTSELSPLAN: Januar 2013			DATO BEFARING (1. SKJ.PL.): August 2012		
DATO REVIDERING: 17.04.2019			DATO BEFARING (REVIDERING): 04.07.2019		
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM):					
Telefon og befaring juni/juli 2018, telefon og epost mars/april 2019.					
1. SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Ragnhild Bjåen				FIRMA:	
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV : Rune Søyland				Ecofact, sørvest	
UTM SONE LOKALITET(ER):		NORD:		ØST:	
WGS 84 32 N		6611117		413105	
				GNR./BNR.:	
				2/9	
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET:			DEL AV VERNEOMRÅDE:		DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP:
30,5 daa			Ja		Nei
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):			HVILKET VERN:		
30,5 daa+1,2 daa			Hovden LVO		

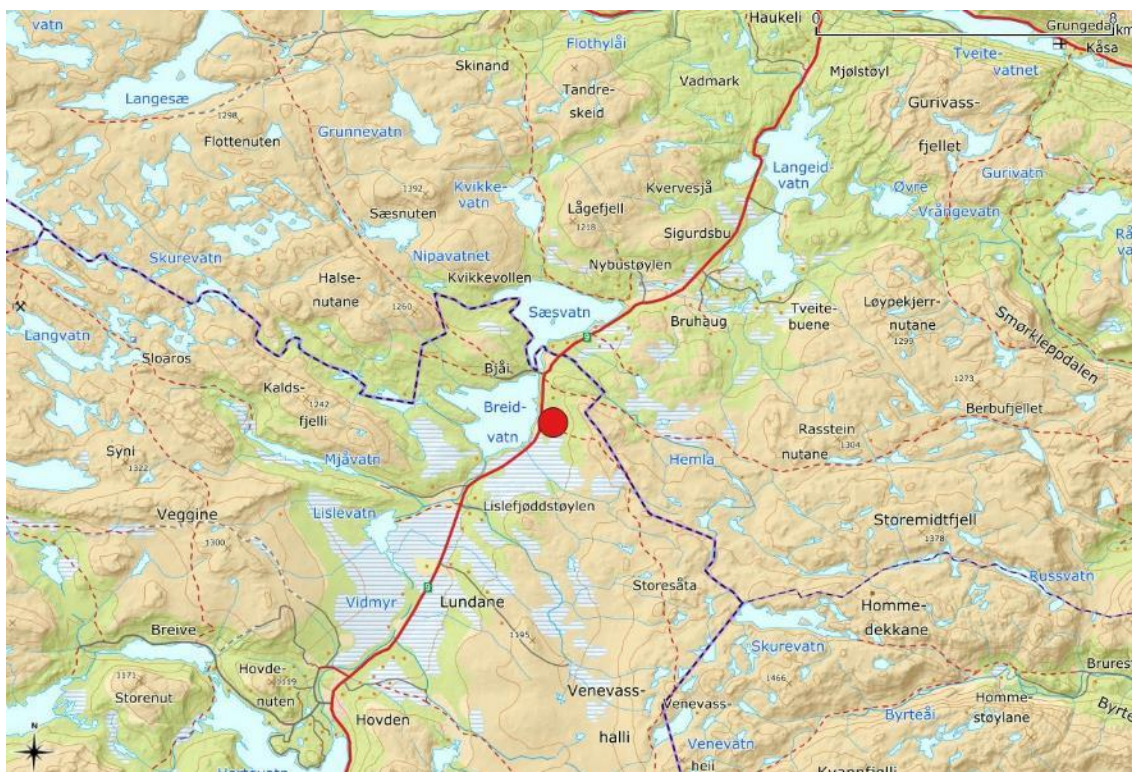
2.1 Innledning

Flottestøylmyra ligger på østsida av Breidvatnet, ved Flottestøylen helt nord i Bykle kommune. Arealet ligger innenfor Hovden landskapsvernområde (VV00001885). Området heller mot vestnordvest, men ligger solrikt til med soleksponering fra sør og vest. Området ligger i nordboreal vegetasjonssone (Moen, 1998). Berggrunnen i området er *amfibolitt, trolig omdannet basalt* (NGU). Dette er berggrunn som kan gi grunnlag for noe mer krevende vegetasjon. Løsmasser er vist som torv/myr (over 0,5 m mektighet). Myra ligger i noen kilometers avstand fra Vidmyr, hvor det også er igangsatt restaurering av slåtte-myra.

Myra er i hovedsak åpen og med svak helling, men det er langs kantene høgstaude-bjørkeskog, og det er enkelte partier med noen lave fjellbjørker, einer og vierkratt spredt i lokaliteten.

Skjøtselsansvarlige har til nå slått myra som en ren skjøtselsdrift, men har gårdsbruk og ønske om benytte deler av høyet til storfe.

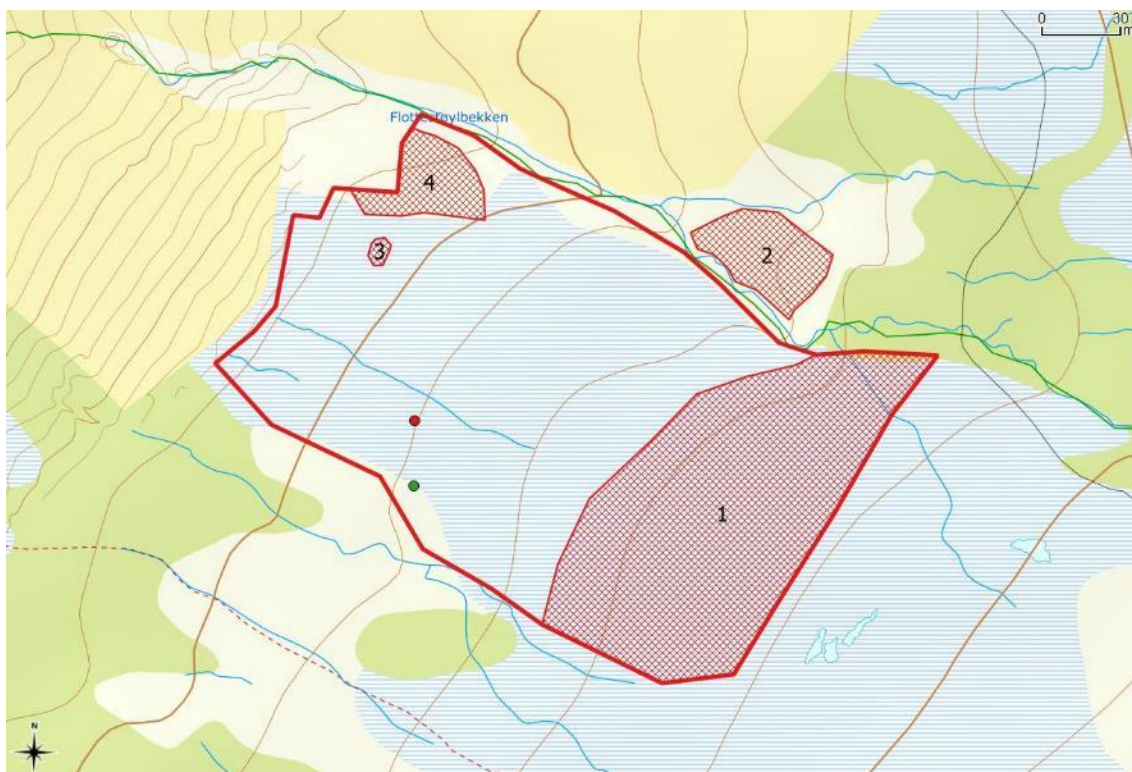
² Verdisettingen er definert etter DN Håndbok 13 (Direktoratet for naturforvaltning 2007), og faktaark for slåttemark, utformet av Ellen Svalheim (Svalheim 2014, revidert 2018).

Figur 1. Flottestøylmyra ligger langt nord i Bykle kommune, nær fylkesgrensa til Telemark.

Figur 2. Slåttemyra Flottestøylmyr som avgrenset i juli 2018. Myra ligger innenfor grensa til Hovden landskapsvernområde.

Figur 3. Skjøtselskart for slåttemyra. 1. Grovt avmerket litt fattigere felt hvor det kan slås litt tidligere. 2. er et felt som kan ryddes og skjøttes som slåttemyr. Mange kalkarter og litt grunnere myr. 3. et lite felt med einer og vier, og 4. prioritert felt å tynne einer, vier og bjørk (særlig kalkrik del). Rødt punkt er eneste sted vi fant brudespore i 2018, og grønt punkt er stakk som er satt opp tidligere.

Figur 4. Samme kartfigurer som i figur 3, over ortofoto.

Figur 5. Svarttopp er en god kalkart som finnes i store deler av Flottestøylmyra. Den er en lett kjennelig kalkindikator som ofte står sammen med andre kalkkrevende arter.

2.2 Hensyn og prioriteringer

- Det er anbefalt at maskinelt utstyr til høyvending og –sanking testes ut for å effektivisere denne tidkrevende delen av skjøtselen. Det er vurdert at slåttene i de fattigste delene av myra (intermediære deler) kan start 1. august.
- Arealene som skal slås hvert år er relativt store, og med oppstart 15. august er det en kort tidslomme der man vil være avhengig av godt vær for å kunne gjennomføre skjøtselen. Dette gjør det nødvendig å kunne jobbe effektivt. Årsaken til at de mindre rike delene av myra kan slås noe tidligere, er å få tatt ut litt mer biomasse, og samtidig gi tiltakshaverne litt mer tid til gjennomføringen av årlig skjøtsel. Det er mindre kalkarter å ta hensyn til i fattige deler, men om slike arter oppdages i mindre felt må disse slås etter 15. august som hoveddelene av myra.
- Det er ikke registrert rødlistede arter i slåttemyra. Det tradisjonelle slåttetidspunktet rundt midten av august har sikret at mange av de seintblomstrende kalkaartene har fått frødd seg før slåttene. Brudesporer er en av de seineste artene i området, og med funn av bare 1 plante bør det tas spesielle hensyn til denne. Inntil den forhåpentligvis blir mer tallrik bør det slås rundt planten slik at frøstender med frø får stå igjen i myra.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Kort info om de driftsmessige rammene rundt lokaliteten;

- I. Slåttemyra ble trolig slått til slutten av 1950- eller begynnelsen av 1960-tallet
- II. Tradisjonell skjøtsel har vært sein slått fra midten av august, med slått hvert 2. eller noen ganger hvert 3. år. Slått ble utført med orv og ljå, og værforholdene bestemte hvor lenge slåttten varte. Noen ganger ble slåttten avbrutt av snø. Høyet ble ofte satt i stakk der det fra slutten av 1800-tallet ble brukt salt i høyet. Dette ble også brukt i høyløer. Høy ble kjørt hjem med hest og slede om vinteren. Det har aldri vært noen form for intensivert drift i myra. Det er ikke kjent at myra er blitt beitet tidligere.
- III. Etter opphørt drift har myra ligget brakk, men restaurering og slått ble tatt opp igjen for 6-7 år siden.
- IV. Slått er gjenopptatt siste 6- år. Første år ble det slått med ljå, etter dette i hovedsak med tohjuls-slåmaskin. Det er i liten grad ryddet maneuelt, stort sett bare småtrær og vier som er tatt med slåmaskin under slåttten. Gras/høy har alle år blitt fjerna fra myra. Det har blitt forsøkt ulike metoder; håndmakt, hest (ponny) med pulk og liten traktor med silosvans. På grunn av dårlig vær har graset noen ganger blitt liggende ei stund før fjerning. Noe høy er også satt i stakk under godt vær. Litt høy er også lagt igjen noen få steder i kanter av myra. Det er satt opp en del pinner i slåttemyra, for å ha kontroll på ulike teiger som er slått til ulike år.
Det er ikke inngrep i myra, og det er ikke brukt sprøytemidler, gjødsel eller andre ting som kan forringe lokaliteten.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

1.skjøtselsplan:

- Slått: I 2013 ble det brukt langorv og ljå til slåttten, men dette var vanskelig på grunn av mye smågreiner av vier, dvergbjørk, småtrær mm. Fra 2014 er slåttten i hovedsak blitt gjort med tohjuls slåmaskin (bjelkeslåmaskin) som også tåler smågreiner. Likevel flere ganger knekte kniver som følge av for tykke kvister. Hovederfaring er at slåttemaskin er en fordel til restaureringsslått, og at dette kan gjøre det enklere å slå med ljå seinere. Raking for å fjerne høyet er svært tidkrevende, særlig om det kommer regn i graset. Det kreves også godt vær for å få gjennomført planlagt slått, det blir det ikke alltid innenfor det gitte tidsvinduet. På grunn av værforhold har en del høy blitt liggende igjen en periode, men er senere fjernet. Det er testet ulike metoder for å transporere graset ut av slåttemyra, og bruk av plastikkpulk har vært mer effektivt enn bruk av presenning.
- Beiting: Det er ikke aktuelt med beitedyr som del av skjøtselen her, siden det tradisjonelt ikke er blitt beitet.
- Rydding: Det er ikke ryddet ut over småtrær og vier som er tatt under selve slåttten. Det har ikke vært problemer med lauvrenninger.
- Vegetasjonsendringer: Ut over at gjenopptatt slått har redusert flerårige arter som dvergbjørk, vier etc. i arealer som er slått, så er det ikke observert markerte endringer i vegetasjonssammensetningen. Det ble diskutert om sløke kunne være en art som hadde økt, men arten har vært tilstede så lenge grunneier kjenner til, med variasjon i mengde fra år til år. Noterte arter fra 2018 ligger i vedlegg, og arter ut over disse som ble funnet av grunneier i 2013 og 2014 er framhevet. Arealene er store, og registreringene fanger vanskelig opp alle forekomster.

Ved revidering av skjøtselsplanen:

- Det ble valgt å gå over til slått med maskin etter første års slått med ljå.
 - Det er forsøkt litt ulike metoder for fjerning av høy ut over det som var planlagt i skjøtselsplanen, for å finne en praktisk løsning som var mindre tidkrevende
 - Er målene i skjøtselsplanen oppnådd, og hvis ikke hva er årsakene?
-

Hovedmål:

1. Hovedmålet om å ta vare på artsmangfoldet og sette inn tiltak som gjør at lokaliteten opprettholder de karakteristiske artene og hindre gjengroing ser ut til å være oppnådd. Slåttemarka er artsrik med mange kalkkrevende arter, og tilstanden er generelt god.
2. Å ta vare på og dokumentere en immateriell kulturarven knyttet til myrslått er i stor grad oppnådd både ved oppnådd tilstand på slåttemyra, gjennomførte tiltak og skriftlig dokumentasjon av hvordan slåtten tidligere er blitt gjennomført.
3. Ønsket om å bruke høyet til fôr for melkekyr er bare delvis oppnådd, men høyet er blitt testet på dyra og dette faller i smak.

Delmål:

1. *Slå om lag 10 daa myr sommer 2013. Sette graset i stakk og senere benytte det til dyrefôr.* Dette målet ble nådd første sommer. Det er satt opp stakk, men foreløpig er høyet bare testet som dyrefôr.
2. *Arrangere en myrslåttdag med tradisjonsbærere og fagpersoner i 2013.* Dette ble gjennomført i 2013.
3. *Vedlikeholde slåtten med 2-3 års mellomrom.* Målet er nådd ved at det er slått systematisk i ulike teiger, rundt 10 daa per år.

Andre forhold:

- Skader: Naturlig drenering er ikke blitt skadet som følge av skjøtsel, og det er begrenset med kjørespor etter bruk av tohjuls slåmaskin.
- Beiting: Ingen beitebruk
- Rydding: Det er ikke gjennomført rydding ut over ved slått.
- Fjerning av problemarter: Foreløpig er det ikke gjennomført tiltak rettet mot problemarter.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

1.skjøtselsplan. Mange av de samme kalkartene som ble registrert i 2018 er også nevnt i første skjøtselsplan, basert på undersøkelse i 2012, med artslistene fra 2013 og 2014. Gulstarr, jåblom, fjellfrøstjerne, dvergjamne, bjønnbrodd og svarttopp er nevnt. Svartstarr er også nevnt. Det er ellers beskrevet at den rikeste vegetasjonen finnes i kantsonene mot fjellbjørkeskogen og nederst i myra mot bekken, i den bratteste hellinga. Hodestarr er nevnt som en mulig art. Ut fra vegetasjonstypen er det sannsynlig at arten kan finnes her, men kalkarten er sjelden, og har ingen nyere funn så langt sør. Ved neste revisjon kan arten søkes etter spesielt. Muligens kan arten ha blitt forvekslet med strengstarr.

Ved revidering: Det er vanskelig å gi en fullgod vurdering av endringer som er skjedd i vegetasjonen siden 2012, men myra framstår som åpen og i de mest kalkrike feltene med høy dekning av kalkkrevende arter. Mot kantene av fjellbjørkeskog er det dominans av høgstaudevegetasjon, og det nordre hjørnet av avgrensningen framstår som det rikeste, som beskrevet i 2013. Kalkkrevende arter finnes spredt innenfor det meste av avgrenset lokalitet, men ofte i små felt mellom noe fattigere vegetasjon. Vegetasjonen ble noe grundigere undersøkt i 2018, og arter som marigras, perlevintergrønn, norsk vintergrønn, myrtevier (cf.) og ullvier ble funnet, i tillegg til at en del kalkkrevende mosearter ble bestemt. 1 plante av brudespore ble også funnet i myra, og den er ikke blitt observert tidligere etter at restaureringsarbeidet tok til. Det kan ellers se ut til at sløke og blåtopp kan ha fått en økning i noen felt, men dette er noe usikkert. Sløke skal variere en del fra år til år i området. Andelen forvedete arter er redusert i områdene som er slått, særlig vier og bjørk.

Noen få kalkarter som tidligere var registrert ble ikke funnet, for eksempel svartstarr. Arealene er svært store, og registreringer på en dag kan ikke regne med å fange opp alle arter. Noen nye kalkarter ble ellers funnet, men ny registrering bekrefter i hovedsak tidligere undersøkelser om mange kalkarter knyttet til rikmyr.

2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	I MIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf. skjøtselsplanen som nå revideres?	X		
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?		X	
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?	X		

Begrunnelse:

- Overgang til maskinell slått har effektivisert slått. Det er også erfart at maskinell slått i restaureringsfase bør benyttes framfor ljaslått, men at ljaslått trolig kan brukes i oppfølgingen. Det store arbeidsomfanget knyttet til raking og samling av høy vil det forsøkes å finne en bedre teknisk løsning på framover, siden det er tegn til at gjenlegging av høy gir negative konsekvenser. Lokaliteten er artsrik og har mye kalkkrevende arter, noen steder dominerende i større felt, ellers spredt i mindre felt i myra. Det er vanskelig å kvantifisere en forbedring i vegetasjonen, men en god indikatorart som svarttopp hadde i 2018 god utbredelse i store deler av myra. At brudespore har dukket opp kan også tenkes å være som følge av forbedret tilstand på slåttemyra. Slått bør holde fram som til nå, med fokus på å få samlet opp alt høy fra myra og kanter. Evt. deponering bør gjøres på et fåtall plasser, og brenning av høy kan forsøkes. Noe mer rydding, blant annet et restaureringsfelt på nordsida av Flottstøylbekken, er aktuelt. Dette vil kunne utvide arealet av slåttemyra noe, og inkludere en del med noe grunnere torvdybde.
 - For å sikre uttak og utarming av øvre del med noe gjenlagt gras, som er noe fattigere myr, er det foreslått å sette et litt tidligere slåttetidspunkt for denne delen i neste planperiode. Slått her foreslås fra 1. august. Det bør også følges med på forekomst av brudespore i myra framover.
-

2.7 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN: Flottestøylmyra skal skjøttes for å ivareta ei tradisjonell slåttemyr med kalkkrevende vegetasjon
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER: Tilstanden på kantareal skal bedres, og arealet av slåttemyr skal utvides ved å restaurere et mindre område på nordsiden av Flottstøylbekken
TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE: Det er et mål å øke forekomsten av brudespore i lokaliteten. Forekomstene av blåtopp og sløke skal reduseres med målrettet skjøtsel. Skjøtselen skal bidra til å bedre forholdene for rikmyrsarter i slåttemyra.

Figur 6. Oversiktsbilde over deler av slåttemyra Flottestøylmyra. Bildet er tatt fra NV mot SØ. Foto: Rune Søyland

2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKE)
<u>Restaurere areal nord for Flottstøylbekken (2).</u> Felt med større bjørketrær, noe grunnere myr og innslag av høgstaudevegetasjon. Rikt med mye svarttopp, jåblom, blåtopp, skavgras, fjelltistel og setergråurt. Mye dvergbjørk og mindre bjørker som må fjernes før området kan slås effektivt. En del einer og vier må også fjernes. Større bjørketrær som det kan slås mellom kan settes igjen ved rydding, men noen steder bør det nok tynnes noe i større trær også. Gradvis rydding over 2-3 år kan være aktuelt. Best effekt på lauvtrær oppnås om disse kappes om sommeren med lauv på, mens eineren kan ryddes når det passer. Lav kapping for å klargjøre for slått er viktig. Alt materiale må fjernes fra lokaliteten. Brenning på egnet sted er bedre enn deponering.	2019 - 2021	1,2 daa	Juni-Aug
<u>Tynne vegetasjonen i felt 3 og 4 i slåttemyra.</u> Begge feltene er i eller nær den rikeste delen av myra, og de har en del einer, vier og bjørk i litt tette forekomster. Gradvis tynning og rydding her slik at større deler av vegetasjonen kan slås er ønskelig. Større trær, enkelte einerbusker og noe vier kan settes igjen. Helt tette busker bør settes igjen, og så bør det ryddes rundt disse. På sikt vil det viktigste være å unngå at disse buskene ekspanderer. Myra er fuktig her, og det bør utvises forsiktighet ved rydding.	2019 - 2021	70 + 990 m ²	Juni - Aug
<u>Fjerning av tuer.</u> Særlig i noen av ryddedefeltene, som ikke har blitt fullstendig slått tidligere, men også spredt ellers, er det en del tuer. Kantareal har større andeler. Mange av disse kan fjernes ved å slå gjennom dem med bjelkeslåmaskin, men enkelte må kanskje fjernes med spade eller annen skjærende redskap. Slike tuer som slås eller kappes av må fjernes fra selve slåttemyra. Fjerning kan gjøres i forkant av slått, eller under slått.	Løpende, etter behov.	Spredt i området	Juli - Aug
<u>Utbedring av kantarealer.</u> For å opprettholde arealet av slåttemyr er det viktig at myrkanter ryddes og slås med jevne mellomrom. Det er generelt noe mer gjengroing med bjørk, dvergbjørk, vier og einer i kantene, selv om tilstanden generelt er god. At alle kantarealer i de delene av myra som er planlagt slått det enkelte året gjennomgås i forkant av slåtten kan være en måte å systematisk holde kantene åpne, og samtidig få fulgt opp med slått. Selve opprydningen etter slik rydding kan være praktisk å gjennomføre etter selve slåtten, avhengig av mengde materiale som ryddes. Gjengrodde kanter kan med fordel ryddes over flere år.	Løpende, etter behov.	Generelt noe rydde-behov i kanter.	Juni-Aug
<u>Bekjempelse av sløke.</u> Det er stedvis en viss mengde sløke, men det er uvisst om arten er i økning. Dersom arten får en tydelig økning bør tiltak settes inn. Planten er ikke giftig, men for å sikre god	Vurderes	Ikke kartfestet	Juni-Aug

kvalitet på høyet kan det være aktuelt å redusere forekomsten av arten noe. Det er ikke laget noen oversikt over områder med mye sløke. Det er ingen målsetning å fjerne arten helt fra slåttemyra, men å unngå vesentlig økning. Aktuelle tiltak kan være å luke plantene tidlig eller å slå toppene av plantene slik at de ikke får satt frø. Sistnevnte tiltak må kanskje gjennomføres 2-3 ganger i områder som skal slås, og trolig flere ganger i området som ikke skal slås aktuelle år.			
--	--	--	--

2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.9.1 Slått

SLÅTTEILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSROM (MND/UKKE)
Slåtten bør videreføres som tidligere, med slåttestart 15. august. Avgrenset areal er 30,5 daa, og utvidelsesarealet (2) er på 1,2 daa. Slått kan utføres med tohjuls slåmaskin, ryddesag eller orv/ljå. Dersom det skal brukes maskin må det ikke være for fuktig, da øker faren for kjørespor. I den årlige slåtten bør også kanter slås. Alle områder som er blitt slått to ganger bør gå over i en syklus der de slås hvert 3. år. Dette gjelder det meste av avgrenset areal, med unntak av ryddearealer. Områder som slås for første gang, eller ryddete områder (2, 3 og 4) bør slås første 2 år etter hverandre. Årlig bør det planlegges for å slå ca. 10,5 daa. Er det spesielt dårlige forhold bør man heller la være å slå, og så slå noe mer året etter om mulig. Slåttefrekvens på 2-4 år må antas å være akseptabelt, men det bør følges med på hva som fungerer på de ulike teigene. Det er ønskelig å slå igjen før det blir særlig innslag av forvedete arter. Fysisk merking av slatte teiger som brukt nå anbefales videreført. Høyet bør fortsatt fjernes helt, og dersom det er nødvendig med deponering må dette gjøres på et fåtall steder utenfor avgrensningen. Bakketørring som tidligere videreføres, der vending utføres etter behov. Det er ønskelig med mer effektiv maskinelt vendeutstyr, som bør testes ut i planperioden.	Årlig	Ca. 10,5 daa/år	15. aug – 15. sept
Intermediær myr (1) utgjør 9,9 daa. For denne myra, som har mindre innslag av rikmyrsarter, er det aktuelt å sette slåttestart 1. august. Dette er både siden det er færre arter å ta hensyn til, og for å ta ut større del av biomassen (motvirke noe gjenlegging av gras). Om hele teigen slås ett år, eller om den deles opp slik at det hvert år er mulighet for å slå en del av denne litt tidligere enn øvrig myr kan vurderes. Om det blir gode forhold i starten av august vil slått av deler av 1 være en fordel for å kunne nå årlig mål om 10,5 daa slått.	Årlig/hvert 3. år	9,9 daa	1. aug – 15. sept

2.10 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR:
2023
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:
Brudespore, sløke
GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA:
Gjennomførte tiltak bør føres i skjema i vedlegg 3.
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN:
Ragnhild Bjåen

2.11 Bilder fra lokaliteten

Flottestøylmyra

Figur 7. Fra øvre del av Flottestøylmyra, med noe fattigere vegetasjon. Fra del 1 som kan slås fra 1. august.

Figur 8. Fra øvre del, der noe gjenlagt gras kan sees i bunnsjiktet. Fra del 1 som kan slås fra 1. august.

Figur 9. Brudespore ble kun funnet ett sted, se kart i figur 3.

Figur 10. Fra del 4 hvor det er en del behov for rydding og tynning. Området har spesielt mye av kalkarter.

Figur 11. Fra det samme området som figur 10.

Figur 12. Et parti med mye sløke, i nordre del av slåttemyra.

Figur 13. Svært kalkrik kantsone mot nord, ved Flottstøylbekken. Her er også innslag av kildearter. Svarthopp sees nærmest i bildet.

Figur 14. Felt 2 ligger på nordsida av Flottstøylbekken, og er et potensielt utvidelsesareal på ca. 1,2 daa. Det er en god del dvergbjørk, fjellbjørk, einer og vier som bør fjernes før slått.

Figur 15. Deponert høy fra tidligere slåtter i søndre kant av lokaliteten. Færre deponeringssteder er ønskelig, dersom deponering må brukes.

Figur 16. Høy som tidligere er satt i stakk.

Figur 17. Fra felt 3 der det er noe einer og vier.

Vedlegg

Vedlegg 1: Artsliste

Artslista er fra 04.07.2018 (Ragnhild Bjåen og Rune Søyland). Intermediære og kalkkrevende arter er satt i kursiv. Ragnhild Bjåen har tidligere utarbeidet artslister (2013 og 2014). Arter fra disse listene som ikke ble registrert i 2018 er ført opp spesielt, mens arter som først ble registrert i 2018 også er markert. Moser (alle registrert 2018) nederst på lista er belegg bestemt av Leif Appelgren. For moser er det både noen myrarter og noen kildearter, fra mindre sig i kanter av myra. Kalknivå for rikmyrs-/riksigmosene går opp til 10, som er ekstremrik myr. Kalknivå er ført på for de beste av artene.

Norsk navn	Latinsk	År registrert	År rekartlagt
<i>Bjønbrodd</i>			
Bjønnskjegg			
Blokkebær			
Blåtopp			
<i>Brudespore</i>		2018	
Bukkeblad			
Duskmyrull			
Dvergbjørk			
<i>Dvergjamne</i>			
Einer			
Enghumleblom			
Engmarikåpe		2013/2014	
Engsoleie			
Engsyre			
Finnskjegg			
<i>Fjellfrøstjerne</i>			
<i>Fjelltistel</i>			
Flaskestorr			
Flekkmarihånd			
Frynsestarr			
Følblom			
Gullris			
<i>Gulstarr</i>			
<i>Harerug</i>			
<i>Hodestarr (?)</i>		2013/2014	
<i>Hvitbladtistel</i>			
Hvitkurle		2013/2014	
<i>Jåblom</i>			
Kornstarr			
Krekling			
Kvitlyng			
<i>Marigras</i>		2018	
Marikåpe sp.			
Molte			
Myrfrytle		2018	
Myrhatt			
Myrmjølke			
Myrsnelle			
<i>Myrtevier cf.</i>		2018	
Myrøyentrøst cf.			

Norsk vintergrønn		2018	
<i>Perlevintergrønn</i>			
Seterfrytle		2013/2014	
<i>Setergråurt</i>			
<i>Skavgras</i>			
<i>Skogstorkenebb</i>			
Sløke			
Slåttestarr			
Småengkall cf.			
Stivstarr			
stjernestarr			
<i>Strengstarr</i>		2018	
<i>Svartstarr</i>		2013/2014	
<i>Svarttopp</i>			
Sveltstarr			
<i>Sveltull</i>			
Sølvbunke			
Sølvvier			
Søterot			
Tettegras			
Torvull			
Trefingerurt (?)		2013/2014	
Trådstarr			
<i>Ullvier</i>		2018	
Vendelrot			
Øyentrøst sp.			
Moser			
<i>Piperensermose</i> 7	<i>Paludella squarosa</i>		
<i>Gullmose</i> 8	<i>Tomentypnum nitens</i>		
<i>Vrangnøkkemose</i>	<i>Sarmentypnum exannulatum</i>		
Myrfiltmose	<i>Aulacomnium palustre</i>		
Grasmose	<i>Straminergon straminum</i>		
<i>Bekkevrangmose</i> 9	<i>Bryum psendotriquetrum</i>		
Blondemose sp.	<i>Chiloscyphus pallescens/polyanthos</i>		
<i>Storrundmose</i> 9	<i>Rhizomnium magnifolium</i>		
<i>Fjærtuffmose</i> 10	<i>Palustriella decipiens</i>		
<i>Brunmakkemose</i>	<i>Scorpidium cossonii</i>		

Vedlegg 2: Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

Faktaark for lokalitet utarbeidet i mars 2019, og vurdering er gjort etter faktaark for slåttemyr (Dag-Inge Øien, Anders Lyngstad & Asbjørn Moen 28.05.2014).

Naturtypelokalitet Flottestøylmyra

*Navn på lokaliteten Flottestøylmyra		*Kommune Bykle	*Områdenr.
ID i Naturbase NY	*Registrert i felt Rune Søyland og Ragnhild Bjåen		*Dato: 04.07.2018
Eventuelle tidligere registreringer (år og navn) og andre kilder (skriftlige og muntlige): Naturbase: Ingen registreringer Artskart: Ingen registreringer Skjøtselplan for Flottestøylmyra (Ragnhild Bjåen, 2013) og opplysninger fra Ragnhild Bjåen og Sigurd Bjåen. Aune og Svalheim, 2012. Kartlegging av vegetasjon og prioritering av områder for skjøtsel. Vidmyr naturreservat, Bykle kommune, Aust-Agder fylke. Bioforsk rapport Vol 7 Nr. 138, 2012.			1. Skjøtelsavtale: 2. Skjøtelsavtale: Inngått år: Utløper år:
*Hovednaturtype: Slåttemyr/Semi-naturlig myr V9 etter NiN Kartleggingsenheter: Kalkrik semi-naturlig myr V9-C-3 Intermediær semi-naturlig myr V9-C-2			Beskrivelsesvariabel: Slåttemarkpreg
*Verdi (A, B, C): A		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder 04.07.2019	

Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)

Stedskvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):				Kommentar
< 5 m	x	God	x	Slått	x	Torvtekt		Det meste av avgrenset areal har god tilstand
5 - 20 m		Svak		Beite		Brenning		
20 - 50 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell		
50-100 m		Gjengrodd		Gjødsling				
> 100 m		Dårlig		Lauving				

*OMRÅDEBESKRIVELSE

INNLEDNING

Slåttemyra er ikke tidligere registrert i Naturbase, men Ragnhild Bjåen har laget skjøtelsplan for området i 2013, og hun og mannen har restaurert og skjøttet myra i flere år. I forbindelse med Ecofacts rammeavtale med Fylkesmannen i Ågder om skjøtelsplaner i viktige seminaturlige naturtyper, ble lokaliteten på nytt undersøkt i felt av Ragnhild Bjåen og Rune Søyland 04.07.2018. Avgrensning og beskrivelse av naturtypelokaliteten av Rune Søyland i mars 2019, basert på forslag til faktaark for slåttemyr (Dag-Inge Øien, Anders Lyngstad & Asbjørn Moen, 28.05.2014), utforminger oppført etter NiN 2.1.

BELIGGENHET OG NATURGRUNNLAG

Flottestøylmyra ligger på østsida av Breidvatnet, ved Flottestøyla helt nord i Bykle kommune. Arealet ligger innenfor Hovden landskapsvernområde (VV00001885). Myra grenser mot fulldyrka mark på vestsida, mot Flottestøylbekken på nordsida, og mot parti med fattigere eller mer gjengrodd deler ellers. Området heller mot vestnordvest, men ligg solrikt til med soleksponering fra sør og vest. Området ligger i nordboreal vegetasjonssone (Moen, 1998). Berggrunnen i området er *Amfibolitt, trolig omdannet basalt* (NGU). Løsmasser er vist som torv/myr (over 0,5 m mektighet). Avgrensningen er gjort basert på feltarbeid med GPS kombinert med ortofoto i etterkant og vurderes som svært god.

NATURTYPER, UTFORMINGER OG VEGETASJONSTYPER

Lokaliteten er ei tradisjonell slåtte-myra som trolig ble slått til begynnelsen av 1960-tallet. Restaurering og slått ble tatt opp på nytt for 6-7 år siden. Myra er bakkemyr med åpen og flat struktur som trolig skyldes slått over lang tid. Myra er også kalkrik, og det var særlig slike myrer som ble prioritert for slått. Myra er artsrik og det er i stor grad rikmyr med innslag av ekstremrike arter som brudespore (kun funnet ett sted), myrtevier og fjærtuffmose, samt stedvis dominans av rikmyrsarter som svarttopp og gulstarr. Noen partier virker fattigere, men noe forfallspreg med strøppbygging og gjengroingsarter som blåtopp kan redusere forekomsten av rikmyrsarter. I disse områdene finnes det også intermedieære arter, så ingen deler av myra er fattigmyr, selv om bjønnskjepp mange steder dominerer. Av intermedieære arter er blant annet trådstarr, strengstarr, sveltull, skavgras, jåblom og dvergjamne. Det meste av myra er fastmattemyr. Særlig i kanter mot Flottstøylbekken på nordsida er det noen små sig med kildepreg. Disse utgjør arealmessig svært små deler, men her kommer det inn flere typiske kildearter. Naturtypen Semi-naturlig myr er vurdert som sterkt truet (Norsk rødliste for naturtyper 2018).

ARTSMANGFOLD

Det ble ikke registrert rødlistearter i juli 2018, men myra er artsrik og har mange kalkkrevende og intermedieære arter. Særlig svarttopp forekommer i store deler av myra. Brudespore ble kun funnet ett sted. Av arter kan nevnes marigras, harerug, flekkmarihånd, fjellfrøstjerne, fjellblom, småengkall (cf.), ullvier, søterot, piperenserose *Paludella squarosa*, gullmose *Tomentypnum nitens*, vrangnøkkemose *Sarmentypnum exannulatum*, storrundmose *Rhizomnium magnifolium* og brunmakkmose *Scorpidium cossonii*. Grundigere undersøkelse av de store arealene vil trolig gi en vesentlig lenger artsliste for lokaliteten.

BRUK, TILSTAND OG PÅVIRKNING

Området ble trolig slått helt fram til slutten av 1950- eller begynnelsen av 1960-tallet. Det er sannsynlig at myra ble slått annethvert år eller sjeldnere. I følge Sigurd Bjåen, som selv var med på myrslått med lja, var det vanlig at myrslåtten begynte i midten av august (Aune og Svalheim, 2012). Høyet ble satt i stakk, og fra slutten av 1800-tallet var det vanlig å bruke salt i stakk, og også i høy i høyløer. Det har pågått restaurering og slått i 6-7 år nå, og dette har bidratt til at myra i stor grad er åpen, og trolig også positivt i forhold til utbredelsen av kalkarter. Det er en god del fjellbjørk, vier og litt einer i kanter og enkeltparti mellom de åpne flatene. Noen steder er graset lagt igjen ved slåtten, og det ser ut til at blåtopp og sløke har større utbredelse i disse områdene. Noen steder er det deponert noen hauger med høy. I østre del er det satt opp en høystakk på tradisjonelt vis. Det er ingen synlig drenering i myra, og de hydrologiske forholdene ser ut til å være intakte. Spor etter bruk av slåmaskin er begrenset og trolig av liten betydning.

FREMMEDE ARTER

Ingen registrert.

KULTURMINNER

Det er ingen registrerte kulturminner innenfor lokaliteten, men svært mange i nærområdet

SKJØTSEL OG HENSYN

Videreføring av restaurering og slått er viktig. Å ta utgangspunkt i tradisjonelt slåttetidspunkt fra midten av august vil være bra, og de fleste artene vil ha fått frødd seg da. For seine arter som for eksempel brudespore er sein slått særlig viktig. Slåmaskin med ekstra breie eller doble dekk vil fungere godt. Det er store areal, og behov for effektivt redskap, samtidig som det må settes minst mulig kjørespor. Kanter kan slås med ryddesag med skjæreblass/ljåslange. Areal som tydelig har fattigere vegetasjon og litt preg av gjengroing (mye blåtopp), kan slås litt tidligere for å ta ut mer biomasse. De høyestliggende delene mot øst og sørøst gav inntrykk å være litt fattigere, men dette kan endre seg etter igangsatt skjøtsel. Deler her kan slås fra rundt 1. august, men de bør på forhånd sjekkes i forhold til brudespore eller felter med mye rikmyrsarter. Svarttopp er en lett kjennlig indikatorart som er tallrik i myra. Etter slått bør graset få tørke minst 2-3 dager, før det fjernes. Vending minst 1 gang anbefales uansett, men om det skal tørkes til høy må det vendes flere ganger, etter tørkeforholdene. Det er svært viktig å få fjernet alt gras/høy fra slåtte-myra. Brenning utenfor avgrenset område er bedre enn deponering. Om det deponeres må det være et sted der næringssiget ikke påvirker myra. Maskinelt utstyr til vending og høysanking vil lette skjøtselen av de store arealene. Noen steder er det mye sløke, kanskje som følge av strøppbygging i perioden uten slått, eller på steder der graset er lagt igjen. Manuell lusing eller gjentatt kapping av plantene fram til slått kan være aktuelle tiltak for å unngå økning av arten. Lokaliteten bør bevares uten inngrep, uten bruk av gjødsel, kalk eller sprøytemidler. Lokaliteten bør heller ikke beites. Rydding og tynning av bjørk og vier er mest effektivt om sommeren når det er blader på busker og trær. Gradvis rydding med lav kapping er best. Det er viktig at alt materiale fjernes fra slåtte-myra. Enkelte trær og partier med noe busker og trær kan stå igjen, men det er viktig at det meste av arealet kan skjøttes med slått.

DEL AV HELHETLIG LANDSKAP

Slåtte-myra ligger i Hovden landskapsvernområde, og utgjør i seg selv et svært viktig element i dette verneområdet.

VERDIBEGRUNNELSE

Slåtte-myra er i stor grad restaurert og holdes i hevd, og får høy vekt på *hevd*. På *artsmangfold* får lokaliteten høy vekt, siden myra er artsrik og har innslag av arter på det høyeste kalknivået (myrtevier og brudespore), myra får låg vekt på *størrelse*, slåtte-myra er lokalt sjelden og får høy vekt på sjeldenhet og høy vekt på *helhetlig kulturlandskap* siden slåtte-myra utgjør en vesentlig del av et landskapsvernområde. Lokaliteter som holdes i hevd og har høgt artsmangfold skal gis verdi svært viktig (A-område).

Vedlegg 3: Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier å føre inn sine egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene. Ved å ha slike notater samlet, vil det være lettere å sammenstille erfaringene når planen skal revideres.

[illegible]

Vedlegg 4: Overvåkning: Brudespore

POSISJON/FELT:	ART	DATO	ANTALL INDIVIDER	ÅR
413047, 6611127 (WGS 84, 32 N)	Brudespore	4.7.2018	1	2018
				2019
				2020
				2021
				2022
				2023

Vedlegg 4: Historien om slåttan på Bjåen, og nye erfaringer med myrslått

Tekstene er utarbeidet av Ragnhild Bjåen i forbindelse med utarbeidelse av skjøtelsesplan, og etter de første årenes erfaring med gjenopptatt slått.

«Historie om myrslått på Bjåen

20. juli 2012. Sigurd Bjåen fortel:

«På Bjåen slo dei utmarka heilt ut på 60-talet. Det var særleg dei rike myrane som vart slege, og graset herifrå utgjorde ein stor del av vinterfôret til husdyra. Det vart slege på dei fleste myrane kring vatna. I tillegg slo ein ofte legene. Høyet sette dei i stakk og køyrde heim med hest og slede på vinteren.

Vest for Breivatn slo Bjåarane heilt inn til Viervae. I sør slo dei i Osen og sørsida av Fisketjønne, når Breivingane ikkje slo der sjølve. Frå Breive slo dei Vidmyr og Løbakken».

Far til Sigurd, Aslak, og brørne hans, Olav og Svein, slo myrane under Bueggje og Buskarstøylen heilt opp til 1960. Sigurd, f. 1943, var også med på dette. Det var også gode slåttemyrar ned mot Flottestøylen, og fleire myrrenner med mykje gras. På desse myrane hadde Aslak 3-4 stakkar, til saman med Olav og Svein sine vart det ein 8-10 stakkar i dette området.

Aslak slo også myrane bak Oksle på vestsida, medan Olav slo på myrane over Ranten. Johan Andersen, som var dreng hjå Olav, var også med på slåttan. Sigurd meiner dei slo her til 1961.

I tillegg vart det myrane austom Hemlemoen, mot Hemla, slege. Her kunne det vera 2-3 stakkar. På Hermannshemlemoen var det støyl med 2 buer. Her slo dei sjølve støylsvollen. På Bjørkevollen aust for Hemla slo dei også og sette 1-2 stakkar.

Utmarkslåttan vart gjort både fyr og etter slåttan heime. Mykje heldt dei på til slutten av august. «Bjønnebøk-myrane» (bjønnskjegg) vart slege fyrst, sidan dei tapa seg fyrst. Det meste og beste graset var ofte kring holte i kantane av myrane. Dei slo også dei blaute myrane. På Flottestøylsmyrane var det «all slags gras»; storr, bjønnebøke, myrhatt, sløkje, ljåblom, saueskjere (skogstorknebb), siv.

Til saman vart det nok slege 200 - 300 daa i utmarka på Bjåen, meiner Sigurd. Ein slo ikkje dei same myrane kvart år, gjerne 2-3 år mellom kvar gong. Det var viktig, elles fekk ein ikkje mykje gras.

Ut gjennom 60-talet skaffa dei seg traktor og dyrka opp meir innmark. Då hadde dei ikkje lenger bruk for så mykje «utmarkslåttur».

«Dersom veret var godt slo dei om morgonen og sette høyet i stakk om kvelden. Graset var lettast å slå med det enno var dogg i, særleg «finne» (finnskjegg). Myrgraset var ofte så mjukt at det berre bøgyde seg unda låen. Kom det regn, eller at graset ikkje hadde turka, måtte ein «breie» og «greie» i det. Det hende også at ein måtte «sete» høyet i små såter for natta. Når ein breidde graset vart det også lettare å samle det. Å breie vil sei å rake graset i rankar. Graset skulle helst verte turt. Noko myrgras turka fort, andre stader måtte det ha meir tid. Men som regel var det ganske turt til kvelden om ein slo om morgonen. Eller ein venta til dagen etter.

Når ein slo måtte ein slå i skorar. Var ein fleire gjekk ein side om side og slo skorar, ein litt framom den andre. Det var som regel karane som slo, dei byrja tidleg om morgonen. Noko gras var lettare å slå før dogget hadde gjenge. Når graset var slege kom jentune som skulle breie. Då kvilde karane.

Når høyet skulle samlast og stakkast, laga ein «kjember». Då raka ein graset saman så det låg greit på tvers, og vart fastare. Ei kjembe er så mykje som ein greier å få med seg med ei rive og ein arm.

Høyet til stakken bar ein det i «byrer» inn til stakken. Byrene var ein haug med gras som ein la oppå eit taug med lykkje i. I enden av tauget var eit «hekt» til å stramme med. Ein la seg på ryggen over «byra»,

stramma tauget i «hektet», og så var det om å få føtene under seg og reise seg opp. Dette var ein teknikk som dei gamle, særleg far av Sigurd, Aslak, hadde god dreis på.

Det vart slege med både stutturv og langorv, etter kor det var steinute. Slåttekarane gjekk fyrst, etter kom dei som breidde - raka i rankar. Graset låg så og turka til dei «sette» «breiune» og samla «kjembur» til «byrar» og bar fram til stakken. Det gjekk 4 kjember i ei byr. I eitt vetrellass var 12 byrar. I ein stakk var det stort sett to lass. Ein rekna to skippund i eitt vetrellass (eitt skippund ca. 185 kg.)

Graset turka gjerne ein dag, nokon stader til dagen etter dersom det var mykje gras. Dei var ofte 1-2 som slo og fleire som breidde i saman.

Sjølve stakkesetjinga var også ein kunst. Stakken kunne vera minst 3 m. høg. Fyrst måtte ein setje stakkesneisa. Denne støtta ein opp med 4 styttur. Deretter la ein i botn bjørkeris kring sneisa, slik at høyet ikkje låg nedåt bakken. Så bar ein kjembene innåt stakken og la dei i frå seg, omlag ein meter frå stakken. Då var det lettare å hive dei oppå. Når stakken byrja å verte høgare og kom over styttene, måtte ein «krakje», vri «krakar». Ein vrei då ei vidje rundt sneisa for å få meir luft i stakken. Ein bruka iallefall 2 krakar. Då vreid ein dei kvar sin veg så det vart som ein firkant. Endane av desse måtte ikkje stikke ut av stakken. Det var også viktig å heile tida trakke stakken fast og jamn, og fordele graset så stakken ikkje vart høl innmed sneisa.

Var det framkomeleg køyrde dei heim stakken om hausten- om dei hadde plass i låa, då. Elles var det ut på vinteren når det vart betre sledeføre.

Far av Sigurd, Aslak, hadde ikkje så plass til alt høyet i låa etter at dei dyrka opp Breivassvollen. Han sette difor stakkar på jordet også. Og så ville han heller bera opp høyet i byrer enn å bry seg med å hente hesten og køyre det heim».

På Bjåen, på myrane kring Breivatn, var det tilsaman iallefall 15-20 stakkar kvart år. Med Bjåen, Lisleffjodd, Lundane og Vidmyr var det nok godt over 150 stakkar tilsaman.

Erfaringane våre etter 6 år med myrslått på Flottestøylsmyra:

Erfaringar med den praktiske slått

Flottestøylsmyra

Me slår ca 10 daa i året, og har slege totalt vel 30 daa som me rullerar slått på kvart år.

Slått

Fyrste året, i 2013, slo me med ljå, men det var då vanskeleg med kvistar og buskar, tuver og ujamnhetar. Sian 2014 og 2015 har me slege med tohjuls slåmaskin.

Maskina tar små kvist, rape (dvergbjork), vier og lauvoppslag opptil tykkelsen av ein lislefing. Me hadde likevel fleire utfordringar med knekte knivar på maskina dei fyrste åra.

Erfaringa så langt med maskinslått er at marka / myra vert veldig slett og jamn og fin etter nokre slåttar. Dette vil også gjera det lettare å slå med ljå seinare. Me tykkjer det er viktig å oppretthalde kunnskapen og tradisjonen med bruk av ljå, og har difor ynskje om å slå meir med ljå. Men me ser at for å etablere ei god slåttemark kan bruk av maskin vera til god hjelp i starten.

Raking

Vår erfaring er at rakinga er mest arbeidskrevjande. Me nytta vanlege river med treskaft og plastikkhovud, samt høygaffel. Det er nok eit potensiale for forbetring av desse rivene, og sjå korleis dei tradisjonelle rivene var laga (tindelengde, breidde, vekt osv).

I 2013 ranka og «sette» (såta) me etterkvart, slik som det vart gjort tradisjonelt. Graset vart sett i stakk. Sommaren 2014 var ein uvanleg varm og fin sommar her. Det var veldig mykje gras på myrane, og ei god avling. Det var då veldig arbeidskrevjande å rake saman og bera saman graset. 2015 var det ein særseig og kald sommar, og graset vaks generelt lite. På den tida me slo var graset framleis veldig stutt og i eit tidleg vekststadium, og avlinga var liten. I 2017 og 2018 regna det og var veldig vått i august og september.

Me har erfart at dersom ein får regn i graset etter slått vert det eit veldig tungt arbeid med raking. Slåtten og rakinga er difor vêravhengig, og dei seiste åra har det vore veldig dårleg vêr i myrslåttetida. Tradisjonelt vart det slege tidleg om morgonen, medan det endå var dogg og fuktig, medan rankinga og «setinga» vart gjort på ettermiddagen og kveldinga når det var turka.

Samanbering og «fjering» av graset

Myrgraset er variert i artsamansetjinga og struktur, og det kan vera eit smakfullt fôr til dyr.

Me har hatt heim litt av det som har vore turka, og dyra vil gjerne ha det.

Me ynskjer difor å nytte graset til fôr, men som nemnt så er det ei utfordring å få det turka og sett i stakk. Men me har sett at det er faktisk ganske «funksjonelt» å setje ein stakk, når ein ikkje kan få det heim med ei gong. Ein kan då lagre og ta vare på graset utan at det er 100% turt, og at det held seg bra i stakken.

Sjølve stakkesetjinga er arbeidskrevjande, og krev ein del kunnskap. Me ber då graset med taug og «hekt», i «byrer» saman til stakken. Dersom ein har teknikken inne er det ein effektiv måte å bera graset på, men det er tungt.

Også dersom ein berre skal fjerne graset er dette den mest arbeidskrevjande delen av slåtten. Me rakar det saman i såter og har prøva ulike måtar å draga eller bera såtene vekk på. Me har m.a. bruka ein lett presenning, men det er ikkje nokon spesiell effektiv metode. Det vert ofte langt å draga når ein skal leggje graset utanfor myra for å ikkje få gjødsleeffekt av det. Me har også raka det saman i mindre såter og bruka ein plastikkpulk til å draga det vekk med, dette er lettare og kanskje noko meir effektivt. Me har også køyrt det vekk frå myra med ein liten ponny. Det er visst graset har lege lenge i vått vêr, og ikkje er noko å ta vare på for fôr.

Avling

Desse åra me har slege Flottestøylsmyra har vore veldig ulike vêrmessig.

Me ser vel at dei største avlingane kjem på dei stykka som har vore slege, men kvilt i 1-2 år, dvs det er mindre gras der ein har slege året før. Me har registrert avlinga eitt år, og då låg gjennomsnittleg avling på nesten 100 kg pr. daa. ferdig turka høyt med 17 % fuktighet.»